

Arastırma Makalesi

**Geleceğin İşleri ve Meslekleri Perspektifinden Muhasebe Eğitiminin
Değerlendirilmesi¹**

Evaluation of Accounting Education From The Future Works and Professional Perspective

Beyhan MARŞAP Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü beyhan.marsap@hbv.edu.tr https:// orcid.org/0000-0003-2139-71 69	Bilge Leyli DEMİREL Prof Dr., Yalova Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü bilgeleyli@yalova.edu.tr https://orcid.org/0000-0002- 8807-4631	Ayşenur ALTINAY Doç. Dr., Uşak Üniversitesi Sivil Havacılık Meslek Yüksekokulu Ulaştırma İşletmeciliği Programı aysenur.altinay@usak.edu.tr https://orcid.org/0000-0001- 6963-2346
---	---	---

Makale Geliş Tarihi	Makale Kabul Tarihi
11.11.2023	03.12.2023

Öz

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler ve dijital dönüşüm ve beraberinde getirdiği birçok yeni inovasyon alanının ortaya çıkması yükseköğretim sistemlerinde yürütülen eğitimlerin tartışılır hale gelmesine neden olmuştur. Bu tartışma “Geleceğin Meslekleri” kavramı altında ele alınmaktadır. Bu çalışmanın amacı, Yükseköğretim Kurumu'nun “Geleceğin Meslekleri Projesi”nin Türk yükseköğretim sistemine yönelik olarak belirlediği hedeflerin, stratejik yol haritasının ve uluslararası planlarla etkileşiminin incelenerek spesifik olarak muhasebe eğitimine yansımalarının ele alınmasıdır. Çalışma nitel araştırma tekniklerinden içerik analizi ile yürütülmüştür. Araştırmada dokümanların incelenmesi aracılığıyla çevresel veriler ve yürütülen süreçlerle ilgili veriler toplanmıştır. Çalışma kapsamında yaşanan dönüşümün muhasebe eğitimine etkileri dikkate alınarak geleneksel muhasebe eğitimini desteklemesi amaçlanan bir uygulama önerisi sunulmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Geleceğin İşleri, Geleceğin Meslekleri, Muhasebe Eğitimi, Yükseköğretim

Abstract

The developments in information and communication technologies and the emergence of many new areas of innovation brought about by digital transformation have led to the discussion of the education carried out in higher education systems. This discussion is addressed under the concept of “Future Professions”. The purpose of this study is to examine the goals of the Higher Education Council's "Future Professions Project" for the Turkish higher education system, its strategic road map and its interaction with international plans, and to examine its reflections specifically on accounting education. The study was conducted with content analysis, one of the qualitative research techniques. In the research, environmental data and data on the processes carried out were

¹ Bu çalışma 15-19.09.2021 tarihinde düzenlenen 39. Türkiye Muhasebe Eğitimi Sempozyumu'nda bildiri olarak sunulan çalışmanın genişletilmiş halidir.

Önerilen Atf /Suggested Citation

Marşap, B. & Demirel, B.L., Altınay, A., 2023, Geleceğin İşleri ve Meslekleri Perspektifinden Muhasebe Eğitiminin Değerlendirilmesi, *Üçüncü Sektör Sosyal Ekonomi Dergisi*, 58(4), 3397-3415.

collected through the examination of documents. Considering the effects of the transformation on accounting education, the study proposes an application that aims to support traditional accounting education.

Key words: *Digitalization, Future Jobs, Future Professions, Accounting Education, Higher Education*

1. Giriş

2010'lu yılların ardından tüm dünyada kimi zaman birbiri ile ilişkili kimi zaman ise birbiri ile çelişen kavramlar tartışılmaya başlanmıştır. Bir yandan dijital dönüşümün eğitime yansımaları tartışılırken diğer yandan sürdürülebilir kalkınma hedeflerinden nitelikli eğitim ve nitelikli eğitime eşit erişim imkanının nasıl sağlanabileceği tartışılmaktadır. Dijital dönüşümün geleneksel işlerden bazılarını yok edeceğine dair veriler yayınlanmaktayken işsizliğin ve/veya yoksulluğun ortadan kaldırılması hedefi önemle vurgulanmaktadır. Dünya kaynakları hızla tükenirken yüksek teknolojinin önemi gündemde yerini korumaktadır. Kültürel değerlerin yok olması kaygı verici olarak ifade edilirken çocuk ve gençlere yönelik olarak dijitalleşmenin önemi konuşulmaktadır. Sosyal zekanın önemi vurgulanırken yapay zeka övülmektedir.

İyi bir gelecek için mevcut durumun iyi analiz edilmesi, gelecekte dünyayı bekleyen değişimler iyi tahmin edilmeli ve eylem planları hazırlanmalıdır. Hazırlanan eylem planları ise muhakkak uygulanmalıdır. Ancak günümüz dünyasında değişimin hızı çok hızlandığı için dünya için öncelikli konuların belirlenmesinde kafa karışıklığı ortaya çıkmaktadır. Tek bir doğrunun olmadığı günümüz dünyasında toplam faydayı artırıcı ve değer yaratıcı faaliyetlerin yürütülmesi büyük önem taşımaktadır.

Dünya Ekonomik Forumu 2023 yılı “İşlerin Geleceği Raporu”nda, son 3 yıl baz alındığında, tüm dünyada sağlık, ekonomi, jeopolitik sıkıntılar, sosyal ve çevresel baskıların görüldüğü tüm bu gelişmelerin işgücü piyasasını derinden etkilediği ve etkilemeye devam edeceği ifade edilmektedir. Tüm ekonomik belirsizlik, artan enflasyon, işsizlik ve iş gücü piyasalarındaki dalgalanmalara rağmen değişime uyum sağlamak ve dijital dönüşümün oldukça önemli olduğu raporda vurgulanan diğer önemli bir husustur². Değerlendirmeye dahil edilen 45 ülkenin mevcut temel yetkinlik ve değişim raporları ile Türkiye'ye ait olan bölümün hemen hemen aynı olması raporun Türkiye adına ortaya koyduğu önemli bir detaydır. Türkiye için DEI (eşitlik, çeşitlilik, kapsayıcılık) programlarının diğer ülkelere oranla daha fazla olacağı beklentisi de raporda vurgulanan önemli bir konudur. Dolayısıyla, eğitimin, iş dünyasının, hükümetlerin ve sosyal alanın bu büyük dönüşümden nasıl etkileneceğinin kapsamlı olarak ele alınması gerekmektedir. Bu alandaki akademik çalışmalarda, otomasyon teknolojilerinden, en çok etkilenen üç alanın küreselleşme, dijitalleşme ve ekonominin çok geniş anlamda merkezileşmeden uzaklaşması olduğu ifade edilmektedir.

Bu çalışma kapsamında iç içe geçmiş, belli noktalarda kafa karıştırıcı bir hal almış ve tüm dünyada farklı boyutlarda, farklı kesimlerce dile getirilen dijitalleşme ve dijital dönüşüm kavramları Yükseköğretim Kurumu “Geleceğin Meslekleri Projesi” ile bağıntılı olarak muhasebe eğitimine etkileri boyutuyla ele alınmaktadır. Çalışmanın birinci bölümünde ilgili literatür, ikinci bölümünde kavramsal çerçeve, üçüncü bölümünde muhasebe eğitimiye yönelik olarak sunulan model önerisi yer almaktadır.

2. Literatür Taraması

Çalışma kapsamında dijitalleşme ve muhasebe konularını ele alan yerli ve yabancı çalışmalar incelenmiştir. Türkçe literatürde konunun 2018 ve 2019 yıllarında akademik çalışmalarda yer aldığı, 2020 yılının başlarından itibaren de konu ile ilgili araştırmaların devam ettiği görülmüştür. Literatür taraması sonucunda ulaşılan çalışmalarda; dijitalleşmenin muhasebe alanı üzerindeki etkisi vurgulanmaktadır. İlgili çalışmalarda dijitalleşmenin muhasebe mesleğini dönüştürdüğünü ve ekonomik gerçekliği muhasebe sistemine yansıtma için yeni metodolojiler ve yaklaşımlar gerektiği öne sürülmektedir (Kondakov vd., 2019: 47-52). Muhasebe süreçlerinde dijital araç ve teknolojilerin kullanımı; hızlı erişilebilirlik, ayrıntılı bilgi sunumu ve doğruluk için gerekli görülmektedir. Bilgi teknolojisi ve muhasebe sistemlerinin tanıtımı, muhasebenin gelişiminde, mesleki yeterliliklerin genişletilmesinde ve mesleğin yeni bir seviyeye getirilmesinde önemli bir eğilim olarak kabul edilmektedir. Dijitalleşmenin muhasebe uygulamalarıyla entegrasyonu; daha hızlı ve daha doğru raporlama, daha iyi vergi toplama ve yeni büyüme ve kalkınma perspektifleri için potansiyel

² https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf (Erişim Tarihi: 01.10.2023)

sağlamaktadır (Evstafyeva, 2019: 146-152). Genel olarak, bu makaleler dijitalleşmenin muhasebe uygulamaları üzerinde derin bir etkisi olduğunu ve alan için yeni olanaklar sunduğunu göstermektedir. Online ve/veya yüzyüze görüşmeler aracılığıyla öğretim elemanlarına ve öğrencilere ulaştırdıkları açık uçlu soru formu ile 21. yy’da gençler için en önemli soruların başında gelen dijitalleşmenin etkilerinin gençlerin yaşantısına, eğitimlerine ve beklentilerine ne ölçüde etkisi olduğu araştırılmış ve sonuçta, öğrencilerin ve öğretim elemanlarının konuya farklı açılardan baktıkları tespit edilmiştir. Bunun altında yatan nedenlerin başında teknolojiyle kurulan bağdaki farklılıklar, medyaya bakış açılarındaki farklılıklar ve medya yoluyla öğrenmeye bakıştaki farklılıklar olduğu tespit edilmiştir (Uğur, 2020: 18-25). Endüstri 4.0 ile değişmekte olan ticari faaliyetlerin muhasebe mesleğine etkilerini araştırdıkları çalışmalarında, geleneksel muhasebeci tanımının, “finansal veri bilimcisi” kavramına doğru evrildiği düşünülmektedir. Muhasebe meslek mensubu eğitimi temel muhasebe eğitiminin yanısıra teknoloji kullanımına ilişkin becerileri de içermelidir (Erturan ve Ergin, 2019: 185-197; Kurnaz vd., 2020: 81-96).

Çalışma kapsamında incelenen literatür genel olarak değerlendirildiğinde, dijital dönüşüm süreci ve muhasebe eğitimi arasındaki ilişkinin henüz tam olarak netleşmediği görülmektedir. Çalışmaların hepsinde Endüstri 4.0 kavramından hareket edilerek süreç anlatılmaya çalışılmakta bunun sonucu olarak Endüstri 4.0 uygulamasının yaygın olduğu imalat sektörü üzerinden konu anlaşılmaya çalışılmaktadır. Dijitalleşme süreci ve muhasebe eğitimi arasındaki ilişkinin anlaşılır hale gelebilmesi için sürecin ve etkilerinin iyi anlaşılması ve eğitim boyutunda dönüşüm gerektiren konulara odaklanılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

3. Kavramsal Çerçeve

Yoo (2010) çalışmasında inovasyon ile ilgili olarak, Schumpeter’in 1934 yılında yaptığı tanıma atıf yapmaktadır. Schumpeter’e göre inovasyon, üretim faktörlerinin yeni kombinasyonu; üretim teknolojisi, organizasyon ilkeleri, pazar ve davranış kümesinin süreksizliğidir. Schumpeter bu tanımda süreksizliği vurgulamakta, üretim faktörlerinin daha önce hiç denenmemiş bir şekilde biraraya getirilmesini inovasyon olarak ifade etmektedir. Dijitalleşme gibi inovasyonun da bir gereklilik olduğu fakat şartların yetersiz olduğu ifade edilmektedir. 1930’lu yıllardan 1970’li yıllara gelene kadar geçen süreçte dijitalleşme konusu gündeme taşınmamıştır. Bilgi teknolojilerindeki gelişmeler küreselleşme sürecinin üçüncü evresi olarak ifade edilmektedir. Günümüzde bu gelişmelerin ışığında küreselleşmenin dördüncü evresine de geçilmiş durumdadır. Dolayısıyla, dijitalleşme ve getirdiği yenilikler tüm dünyanın yeni tartışma konusu haline gelmiştir.

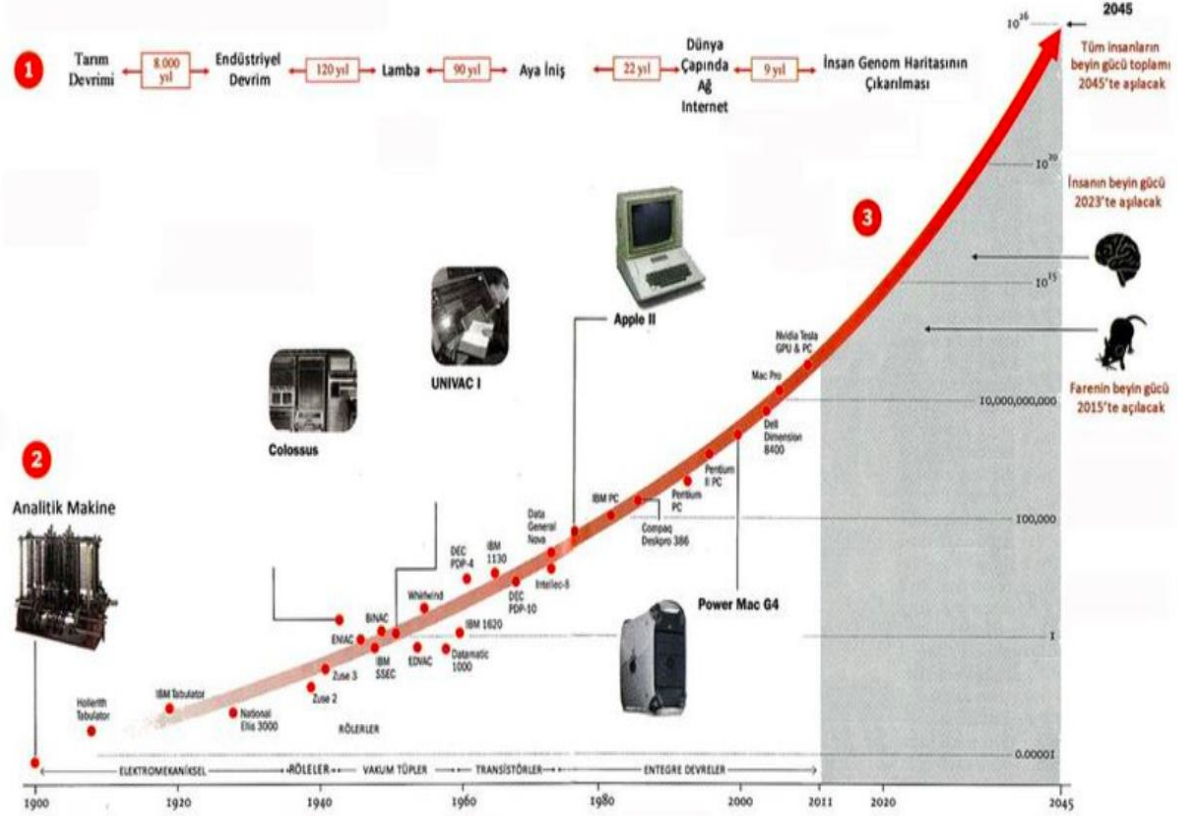
Tüm bu soruların cevabını aramadan önce bu soruların tartışılmasına neden olan kavramı anlamak yararlı olacaktır. Dijitalleşme, en basit ifadeyle, herhangi bir bilginin analog formattan dijital formata dönüştürülmesi anlamına gelmektedir. Ulaşılabilir bilgilerin ve varolan kaynakların (örneğin dokümanlar, dosyalar, iş süreçleri vb.) bir bilgisayar tarafından okunabilecek şekilde dijital ortama aktarılması sürecine verilen addır. Başka bir ifadeyle, gerçek bilgilerin, fiziksel bir ortama bağlı olmayan bir biçimde sunulmasıdır. Bilgilerin ve varlıkların dijital ortama aktarılması aslında iş süreçlerinin dijital ortama aktarılması anlamı da taşımaktadır (Thoring, 2018: 294-309). Bu süreçte daha modern ve yenilikçi bir bakış açısıyla hizmet verilmeye başlanmaktadır. Süreç sonunda iş yapış biçimleri ciddi bir değişime uğramakta, dijitalleştikçe süreçler daha sistematik bir şekilde ele alınabilmektedir. Bu gelişmelerin bir bakıma süreçleri iyileştirdiğini de söylemek mümkündür. Çünkü dijitalleşme ile kurumsal hafıza yaratma süreci kolaylaşmakta ve tüm verilere kolaylıkla erişilebilmektedir. Bu bakımdan dijitalleşme süreci endişe verici bir süreç gibi algılanmamaktadır (Biedermann vd., 2019: 57-66).

1934’te Schumpeter’in tanımından 1970’li yıllara kadar geçen süreçte çok anılmayan dijitalleşme kavramı ile ilgili olarak 1965–1970 yılları arasında ortaya çıkan ancak günümüzde hala tartışılan Moore Yasası, değişimin hızını anlamak için kullanılan bir teori olarak günümüze kadar ulaşmıştır. Moore Yasası, değişim sürecini modellemek için literatürde sıkça kullanılmaktadır. Yasa,

- Dijitalleşme ve ağ etkisi ile günlük hayattaki aletlerin birbirine bağlanabilmesi imkanı ve eşyaların interneti (Internet of Things) kavramının çıkışı,
- Dijitalleşmenin etkileri ile sifıra yakın maliyetlerde ürün çoğaltma sonucunda kimin ne kadar ve nerede, hangi teknolojileri kullanabileceğinin kontrol edilebilmesi,

- Dijitalleşmenin etkileri ile doğal dil işleme ve enformasyon çıkarımı gibi konulardaki gelişmelerin teknoloji ara-yüzlerine entegre olması,
- Dijitalleşmenin etkileri ile düşük maliyetli dijital alt yapının geniş kitlelere ulaşması ve yenilik konusunda geniş kitlelerin söz sahibi olması gibi örneklerle değişimin hızını açıklamaya çalışmıştır (Şeker, 2014: 8-12; Türker, 2018: 202-235). Bu yasanın öngördüğü gibi dijitalleşmenin hızı gün geçtikçe katlanarak artmaktadır.

Aşağıda yer alan şekilde (Şekil 1) bilgisayarların işlemci gücünün 2023 yılında insan beynini geride bırakacağı ifade edilmektedir. Ancak, dijitalleşmenin ortaya çıkabilmesi için dijital altyapı ve insanların dijital yeterliliğinden oluşan iki ön koşula ihtiyaç duyulmaktadır. Bu iki önkoşul tüm dünyada aynı anda ve aynı koşullar altında sağlanabilmiş değildir. Bu iki ön koşulun varlığı dijitalleşme ekosisteminin oluşumunu kolaylaştıracak unsurlardır. Ancak, farklı bir rekabet ortamını da beraberinde getirmektedir. Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden biri nitelikli eğitimidir. Kaliteli bir eğitim elde etmek sürdürülebilir kalkınma yaratmanın temelidir. Yaşam kalitesini iyileştirmenin yanı sıra kapsayıcı eğitime erişim, yerel halkın dünyanın en büyük sorunlarına yenilikçi çözümler geliştirmek için gerekli araçlarla donatılmasına yardımcı olabilecektir. Bu nedenle dijitalleşme sürecini bu amaçlar doğrultusunda tasarlamak büyük önem taşımaktadır.

Şekil 1. Tarihsel Süreçte Moore Kanunu'nun İşlevselliği

Kaynak: <https://e-bergi.com/y/moore-kanunu/>

Dijital teknolojilerin çok sayıda faydası bulunduğu genel olarak tüm dünyada kabul görmektedir. Bu faydaların başında, bilgiye erişimin kolaylaşması, iletişim ağlarının gelişmesi, yeni ekonomik fırsatların doğması, sivil toplumun güçlenmesi, eğitime erişim imkanının ve siyasi katılımın artması sayılabilir. Ancak, bu faydalar sayısız zorluğu da beraberinde getirmektedir. Sıklıkla küresel düzeyde, hükümet yapıları, ekonomi veya toplum bir bütün olarak bu teknolojileri tartışmaktadır. Kötümser bakış açısına sahip olanlar bu tartışmalar ışığında geleceğe yönelik olarak pozitif ve bütüncül bir vizyon oluşturulmasına engel olmaktadır. Dijitalleşmenin bugünkü sorunlara ve günümüzde çözüme kavuşturulması amacıyla çözüm üretilenmiş konulara nasıl olumlu etki yaratacağının konuşulması,

geleceği tartışmadan önce dijitalleşmenin bugün neleri olumsuz etkilediğinin anlaşılması gerekmektedir. Bunu yaparken konuyu altı ana başlıkta toplamak uygun olacaktır. Bunlar,

- Endüstri yapısı,
- Güç,
- Bilgi toplama,
- Dijitale eşit erişim imkanının kısıtlılığı,
- Normlar ve kültür ile
- Devlet kapasitesidir (Kowang vd., 2020: 303-310).

Literatürde, dijitalleşmenin potansiyeli ve iş modeli yeniliğini mümkün kılan dijital teknolojilerin teknolojik, ekonomik ve sosyal etkileri bulunduğunu, dijital teknolojilerin ortaya çıkışı, nesnelerin interneti (IoT), Endüstri 4.0, yapay zeka, otomasyon, uzaktan izleme, kestirimci bakım, akıllı sözleşmeler, büyük veri, bulut, analitik ve akıllı ürünlerin birçok iş geliştirme fırsatı sunacağı vurgulanmaktadır. Maliyetleri azaltıcı etkisiyle rekabet gücünü koruyucu veya artırıcı etki yarattığı kabul edilen teknolojiler ve dijitalleşmenin dünya kaynaklarının kullanımında etkinliği artırıcı etkisi olacağı da savunulan başka bir görüştür. Bu görüşe göre yukarıda sayılan 6 konu başlığının dijitalleşme sürecinden olumlu etkileneceği ileri sürülmektedir (Parida vd., 2019: 391; Jensen, 2019: 28-42). Ancak bu noktada gücün kimin elinde olacağı sorusunun cevabı, üzerinde önemle durulması gereken bir başka konu haline gelmektedir. Güç hükümetlerde mi, özel sektörde mi yoksa sivil toplumun elinde mi olacaktır? (Kowang vd., 2020: 303-310).

Dijitalleşme, ön koşullarında eşitliğin olmadığı bir dünyada farklı süreçler, farklı uygulamalar ve farklı rekabet ortamlarını ortaya çıkarmaktadır. Bunların başında da mesleklerin nasıl etkileneceği konusu gelmektedir. Çünkü dijitalleşme sürecinin insan hayatını olumsuz etkileyebileceği noktaların başında işsiz kalma olasılığının olduğu genel kabul görmektedir. Sürdürülebilir Kalkınma Hedeflerinden birisi de yoksulluğun ortadan kaldırılmasıdır. Yoksulluğun birçok boyutu vardır, ancak bunun nedenleri arasında işsizlik, sosyal dışlanma ve belirli nüfusların afetlere, hastalıklara ve üretken olmalarını engelleyen diğer fenomenlere karşı yüksek hassasiyetleri bulunmaktadır (Yardımcıoğlu, 2019: 35-46). Artan eşitsizlik, ekonomik büyümeyi olumsuz etkiler ve sosyal uyumu baltalar, siyasi ve sosyal gerilimleri artırır ve bazı durumlarda istikrarsızlığı ve çatışmaları tetikler. Bu nedenle işsizliği artırma potansiyeli taşıyan her mikro ve makro konunun dikkatle ele alınması büyük önem taşımaktadır.

Brookings Enstitüsü Stanford araştırmacısı Michael Webb tarafından geliştirilen bir yöntemle gerçekleştirilen araştırma sonuçları 2019 yılında “What jobs are affected by AI (Artificial Intelligence)? Better-paid, better-educated workers face the most exposure” başlığıyla yayınlandı. İş tanımları ve yapay zeka teknolojileriyle ilgili patent başvurularının karşılaştırıldığı çalışmada, hangi mesleklerin, ne zaman yapay zekadan etkileneceğine dair bulgular yer almaktadır. Araştırmanın bulguları yapay zekanın orta ve uzun vadede, öncelikle ve büyük ölçüde göreceli olarak teknik rolleri olanlar da dahil olmak üzere, yüksek ücretli yöneticilerin, denetçilerin ve analistlerin yerini alacağını göstermektedir. Araştırmanın en şaşırtıcı bulgusu lisans derecesine sahip çalışanların yapay zeka karşısında lise derecesine sahip olanlardan beş kat daha fazla iş kaybı yaşayacağı ile ilgili olandır³. Bu araştırmanın bulgularının aksine, Oxford Üniversitesi kıdemli baş ekonomisti Carl Benedict Frey “The future of employment in an age of automation: A long-read Q&A” başlıklı yazısında yapay zekanın yakın gelecekte insanları işinden etmek yerine onları tamamlayıcı ve güçlendiren görevler üstleneceklerine dikkat çekmektedir⁴.

Çalışmamızın spesifik boyutunu oluşturan muhasebe eğitimi ve muhasebecilik mesleğinin bu teknolojik gelişmelerden etkilenmemesi de mümkün değildir. İstihdamın geleceği üzerine ABD’de yapılan bir çalışmada 702 meslek grubu için gelecekte bu mesleklerin teknolojiye uygunluğu araştırılmıştır. Teknolojik gelişmeler sonucu risk altında olan meslek grupları ve bu mesleklerin bilgisayarlaşma olasılığı ile ücretler ve eğitim düzeyi arasındaki ilişkiler sorgulanmıştır. Bu çalışmada saptanan mesleklerin teknolojiye uygunluğu incelendiğinde muhasebe mesleği dijitalleşmeye en uygun meslekler

³<https://www.brookings.edu/research/what-jobs-are-affected-by-ai-better-paid-better-educated-workers-face-the-most-exposure/> (Erişim tarihi: 10.10.2023)

⁴ <https://www.aei.org/pethokoukis/carl-benedikt-frey-on-the-technology-trap/> (Erişim tarihi: 10.10.2023)

arasında sayılmıştır (Schwab ve Samans, 2016). Bunun altında yatan en önemli nedenin dijitalleşme sürecinde daha akıllı hale gelecek işletmelerin muhasebe sistemlerinin de akıllı hale dönüştürülmesi konusunda potansiyele sahip olması yatmaktadır.

İş arama motoru olan Lensa, dünya çapında en çok talep gören çalışan becerilerini kapsamlı bir araştırma sonucunda ilgili taraflara sunmaktadır. Araştırma sonuçlarına göre, hem ilk iş için başvurularda hem de yeni bir işe başvuru yaparken adayların potansiyelini ve değerini ortaya koymak için kritik öneme sahip en önemli beceriler,

- Uyarlanabilirlik
- Analitik Beceriler
- Yapay Zeka
- İletişim Becerileri
- Çatışma Çözümü
- Yaratıcı Düşünme
- Müşteri Hizmetleri
- Veri Analizi
- Dijital Okuryazarlık
- Dijital Pazarlama
- Duygusal Zeka
- Etkinlik Planlama
- Kişilerarası Beceriler
- Dil Becerileri
- Liderlik Becerileri
- Problem Çözme Becerileri
- Proje Yönetimi Becerileri
- Araştırma Becerileri
- Satış Becerileri
- Sosyal Medya Yönetimi
- Teknik Beceriler
- Zaman Yönetimi Becerileri

olarak sıralanmıştır⁵. Burada dikkat çeken en önemli husus, geçmiş yıllarda gelecekte en çok talep edilecek meslekler, son 10 yılda en çok talep gören meslekler ve/veya gelecekte kaybolacak/kaybolmayacak mesleklere ilişkin açıklamalar yapılırken son yıllarda işgücünün sahip olması gereken niteliklere odaklanılan raporların yayınlanmaya başlamasıdır. Bu durum yetkinlikler konusunun yükseköğretimde tartışılmasının önemini de ortaya koymaktadır.

Literatürde yer alan çalışmalarda, dijitalleşme süreci ve mesleklerle ilgili olarak yapılan çok sayıda çalışmanın sonuçları çelişkili ifadeler içermektedir. Örneğin, Schwab ve Samans (2016) tarafından yapılan araştırmanın sonucunda dijitalleşmeye uygun olmayan meslekler arasında sayılan tıp teknisyenleri farklı bir çalışmada dijitalleşme sonrası kaybolmayacak meslekler arasında sayılmıştır. Aslında sürece uyum sağlayan ve dönüşebilen alanlar hayatta kalabilmekte, uyum sağlayamayan ve dönüşemeyen alanlar ise yok olacaktır. Bu durum aslında hiç yabancı olmadığı doğal seçim ile paraleldir. Dünya binlerce yıldır farklı farklı konularda bu süreci yaşamıştır. Konu ile ilgili çalışmalar incelendiğinde genel olarak değişime hazırlıklı olmaya yapılan vurgu eğitim süreçlerinin yeniden gözden geçirilmesine duyulan gereksinime de vurgu yapmaktadır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerindeki ilerlemeler, dijital dönüşümün dünyamızı hızla etkilemesi ve Endüstri 4.0'ın getirdiği birçok yeni inovasyon alanı “Geleceğin Meslekleri” kavramı altında tüm dünyadaki yükseköğretim sistemlerinde tartışmaya açılmıştır. Türkiye’de de bu doğrultuda Yükseköğretim Kurumu “Geleceğin Meslekleri Projesi” kapsamında bu dönüşüme yönelik stratejik yol haritası belirlenmeye çalışılmaktadır. Yükseköğretim Kurumu geleceğin meslekleri kapsamında yapılan çalışmalarda, gelişmelerin geleceğin mesleklerinin bilgisayar bilimleri üzerinde domine edileceğini gösterdiği ifade edilmektedir. Bu alanda ortaöğretimden itibaren teknik bilginin elde edilmesi kadar elde

⁵<https://lensa.com/insights/top-skills-to-list-on-your-resume/> (Erişim tarihi: 01.10.2023)

edilen kapasitenin kullanılabilmesinin de önem taşıdığı ifade edilmektedir. YÖK yapısal değişim projelerinde 2019 yılında 16 üniversitede dijital dönüşüm eğitimi verildiği, 36.000 öğrenci ve 3.112 öğretim elemanın bu eğitimi aldığı belirtilmektedir. Araştırma üniversitelerinin dışındaki 7 üniversitede “Dijital Medya ve Pazarlama”, “Üç Boyutlu Modelleme”, “Yapay Zeka Mühendisliği”, “Yazılım Geliştirme” gibi alanlarda lisans ve önlisans programları açılarak dijital dönüşüme uyum sağlanmaya çalışıldığı çalışma raporlarında vurgulanmaktadır.

Yükseköğretim Kurumu “Geleceğin Meslekleri, Mesleklerin Geleceği” çalıştayının sosyal bilimler grubu, üniversitelerin bu yeni çağa uyumunu sağlamak, disiplinlerarası geçişkenliği ve bağlantıyı kurgulayarak esnek eğitim programlarına geçit vermek, bireysel yetenekleri değerlendirebilecek ve geliştirebilecek kişiselleştirilmiş eğitim seçenekleri sunmak, gelişen teknolojileri yetkin bir biçimde kullanabilen bireyler yetiştirmek adına bazı önerilerde bulunmaktadır. Önerilerden muhasebe mesleğine ve muhasebe eğitimine yönelik olarak da değerlendirilebilecek olanları,

- Üniversitelerin yaşamboyu eğitim anlayışına destek verecek bir anlayışla yapılandırılması; geleneksel mesleklerin yeni düzene adaptasyonu konusunda esnek eğitimlerin desteklenmesi
- Mevcut bölüm ve programların geleceğe ilişkin durum analizinin yapılması, bölüm adlarının yeni ortaya çıkan terminolojilerle yenilenmesi

Önerilere bakıldığında muğlak ifadeler dikkat çekmektedir. Tablo 1 incelendiğinde aslında varolan mesleklerin dijital dönüşüme nasıl ayak uyduracaklarına dair strateji belirlenmede zorlanıldığı kanaati oluşmaktadır.

Tablo 1. Geleceğin Meslekleri Çalıştayı Sosyal Bilimler Grubu Önerileri

BÖLÜM / PROGRAM / FAKÜLTE ÖNERİLERİ			
FAKÜLTE	BÖLÜM	ÖNLISANS	LISANSÜSTÜ
1 Bilişim Fakültesi	1 Dijital Dönüşüm Yönetimi	1 Öğretmen Yardımcısı	1 Politik Psikoloji
	2 Manevi Danışmanlık ve Rehberlik	2 Ev Eğitimliği	2 Nöro Ekonomi
	3 Dijital Ekonomi		3 Veri Analizi
	4 STEM-A Eğitimliği		4 Etik Danışmanlık
	5 Yaşlılık Bilimi		5 Sürdürülebilir Ekoloji
			6 Sosyal Girişimcilik ve İşbirlikleri

Kaynak: YÖK Geleceğin Meslekleri Projesi Raporu, 2019

Sadece yeni fakülteler ve/veya yeni bölümler açmakla dijitalleşmeye uyum sağlamak güç bir süreçtir. Geleneksel mesleklerin dijitalleşme sürecinde varlıklarını devam ettirebilmek için farklı müfredatlar ve eğitim modellerinin geliştirilmesi gerekmektedir. Yükseköğretim Kurumu, üniversitelerin değişen istihdam olanaklarına ve geleceğin inşasına yönelik vereceği desteğin yalnızca teknik bilgiye ve dijital dönüşüme uyumu sağlayacak eğitim paketleriyle sınırlı olmaması gerektiğinin bilincinde olduğunu, desteğin yalnızca teknik başlıklarda değil, hızla değişen dünyada iş dünyasının değişime uyumunu da, öğrenme biçimlerindeki değişimi anlama, sürekli öğrenmenin kıymetini bilme, kişinin dönüşüm süreçlerinde yaşayacağı sorunları aşmayı öğrenmesi gibi alanlarla desteklemesi gerektiğini ifade etmesi, dijitalleşmenin güçlü ve zayıf yönlerinin iyi anlaşılması gerektiğini teyit eder nitelikte olduğu kanaatindeyiz.

2019-2023 yıllarını kapsayan 11. Kalkınma Planı’nda da Yükseköğretim Kurumu’nun çalışmalarının paralelinde dijital dönüşüme yönelik eylemlerin belirlendiği görülmektedir. 11. Kalkınma Planı’nda dijitalleşme sürecinin mesleklere, eğitime ve iş dünyasına etkilerine yönelik planlanmış eylemler aşağıda sıralanmıştır.

Eylem 483. Kamu, özel sektör, üniversiteler ve STK’lar arasındaki işbirliği geliştirilerek dijital dönüşüm ekosistemi oluşturulacaktır.

Eylem 523. Farklı kurumlarca yürütülen kontrol, izin ve onay süreçleri ile bu işlemler için aranan belgeler ilgili kurumlar tarafından yerindelik açısından incelenerek daha rasyonel hale getirilecek ve dijitalleşme ile birlikte bürokrasi azaltılacaktır.

Eylem 539. İşgücü piyasasına girme ve kalmada özellikle gençlerin, kadınların ve engellilerin yaşadıkları sorunlara çözümlerin geliştirildiği Plan döneminde; işgücü piyasasında yaşanan dijital dönüşüm ve teknolojik gelişmelerin neden olduğu önemli değişimleri dikkate alan, toplumun tüm kesimlerine insana yarışır iş fırsatlarının sunulmasına yönelik politikalar uygulanacaktır.

Eylem 561.3. Üniversitelerin dijital çağa ayak uydurması ve bilgiye ulaşımında açık erişim ve açık bilim uygulamalarının hayata geçirilmesi amacıyla açık erişim altyapıları ile uyumu sağlanacaktır.

Eylemler ile ilgili olarak belirlenen politika ve tedbirler ise,

565. Dijital dönüşüm ve teknolojik gelişmelerin işgücü piyasasına yansımaları çerçevesinde ortaya çıkacak yeni beceri ihtiyaçları belirlenecek ve bu gelişmelerin mesleklerde yol açtığı dönüşüm düzenli olarak izlenecektir.

565.1. Dijitalleşmenin iş ve meslekler üzerindeki etkilerini ölçmeye yönelik saha araştırmaları yapılacaktır.

565.2. İş ve meslek bazında yapılacak analizlerle beceri ve nitelik ihtiyaçlarının veri tabanı çıkarılacaktır.

566. Mesleki eğitim kursları ve işbaşı eğitim programları, dijital dönüşüm çerçevesinde ortaya çıkacak ihtiyaca cevap verecek işgücünü yetiştirmek üzere dijital yetkinlikleri ve becerileri esnek bir şekilde kazandırabilecek yapıya kavuşturulacaktır.

566.1. Dijital dönüşümün ortaya çıkardığı yeni meslek alanlarında işgücünün yetiştirilmesine yönelik kurs ve programlar düzenlenecektir.

11. Kalkınma Planında dijitalleşme süreci ile ilgili olarak belirlenen eylemler, politikalar ve tedbirler incelendiğinde dönüşümün analiz edilmesi, geleneksel meslekler üzerinde yaratacağı olumsuz etkilerin azaltılması için yapılacaklar ve yeni açılacak iş sahalarına yönelik nitelikli işgücünün yetiştirilmesinin vurgulandığı görülmektedir.

Çalışmanın bu noktasında yeniden küresel düzeyde konunun bağlantılarını tartışmaya devam etmek yerinde olacaktır. Çünkü Yükseköğretim Kurumu'nun konu ile ilgili açıklamalarının, 11. Kalkınma Planı'nda yer alan eylemlerin, politikaların ve tedbirlerin yerel bakış açısının etkisinde kaldığı gözlenmiştir. Odak noktası haline gelen dijitalleşme sürecinin yaratacağı artı değeri anlamakta güçlük çekilmemekte ancak bunun karşılığında feda edilecekleri sıralamakta güçlük yaşanmaktadır. Gerçekten dünyanın karşı karşıya kaldığı dijitalleşme konusu dışında daha önemli konular olabilir mi? Bu soruya bir ölçüde cevap bulabilmek için Dünya Ekonomik Forumunda tartışılan konular ve araştırma sonuçları incelenmiştir. Yapılan araştırmada gelecek on yılda dünyayı bekleyen ilk on risk, çoklu paydaşlara sorulmuştur. Etki ve olasılık boyutları açısından ilk on riske ilişkin sıralama Tablo 2'de sunulmaktadır.

Tablo 2. Uzun Dönem Risk Görünümü (Çoğul Paydaşlar)

Önem sırası/ boyut / etki	Riskler	Alan
1	İklim değişikliğini küçümseme	Çevresel
2	İklim eylemlerindeki hatalı uygulamalar	Çevresel
3	Doğal afetler ve aşırı hava olayları	
4	Biyçeşitlilik kayıpları	Çevresel
5	Geniş ölçekte gönülsüz göç	Toplumsal
6	Doğal kaynak krizleri	Çevresel

7	Sosyal uyumun ve toplumsal bütünlüğün aşınması, polarizasyon	Toplumsal
8	Geniş ölçekte siber suçlar ve siber güvensizlik	Teknolojik
9	Jeoekonomik çatışma	Jeopolitik
10	Büyük ölçekte çevresel hasar veren olaylar	Çevresel

Kaynak: World Economic Forum Global Risks Reports 2023

Yukarıda yer alan tablolarda risk unsurlarının çevresel ve toplumsal konularda yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak, teknoloji konusunda siber saldırılar vurgulandığı için dijitalleşme sürecinin bilgi güvenliği boyutunun önem arz ettiği anlaşılmaktadır. Aynı raporda, gelecek on yılda risklerin artmasını bekleyen katılımcıların yüzdesi de verilmiştir. Kısa dönemdeki riskler konusundaki bilgiler Tablo 3’de, güncel riskler ise Tablo 4’te sunulmaktadır.

Tablo 3. Kısa Dönem Risk Görünümü (Çoğul Paydaşlar)

Önem Sırası	Riskler	Dağılım Yüzdesi	Alan
1	Yaşam maliyeti krizleri	%78.5	Toplumsal
2	Doğal felaketler ve aşırı hava olayları	%78.4	Çevresel
3	Jeoekonomik çatışmalar	%77.1	Jeopolitik
4	İklim değişikliğini küçümseme	%76.2	Çevresel
5	Sosyal uyumun ve toplumsal bütünlüğün aşınması, polarizasyon	%76.1	Toplumsal

Kaynak: World Economic Forum Global Risks Reports 2023

Tablo 4. Güncel Riskler

Önem Sırası	Riskler	Alan
1	Enerji tedariki krizi	Toplumsal
2	Yaşam maliyeti krizleri	Toplumsal
3	Gıda tedarik krizi	Toplumsal
4	Su Krizi	Toplumsal
5	Kritik altyapılara siber saldırılar	Teknolojik

Kaynak: World Economic Forum Global Risks Reports Perception Survey 2022-2023

Katılımcıların %78’inin beklentisi gelecek 10 yılda ekonomik çatışmaların artacağı yönündedir. İklim değişikliğinin beklenenden daha hızlı ve yıkıcı olarak gerçekleşeceğinin ifade edilmesi çoğul paydaşlar ve küresel karar vericilerle yapılan çalışmalar sonucunda verilen cevaplar teknoloji kaynaklı tehditlerin çevresel, toplumsal, jeopolitik ve ekonomik tehditlerin yanında önemsenmeyecek ölçüde olduğunu göstermektedir.

Dünya jeopolitik ve jeo-ekonomik belirsizliğin ortadan kalkmasını bekleyemez. Küresel sistemin “geri döneceği” umuduyla cari dönemi atlatmayı seçmek, acil zorlukları ele almak için önemli konuların ele alınmasının ihmal edilmiş olması riskini doğurmaktadır. Ekonomi, çevre, teknoloji ve halk sağlığı gibi

kilit konularda paydaşlar, huzursuz bir küresel ortamda hızlı ve amaca yönelik hareket etmenin yollarını bulmalıdır.

Dünya Ekonomik Forumu Davos 2023 raporunda, küresel olarak birleşik bir beceri dili sağlamak için Küresel Beceri Taksonomisinin gözden geçirilmiş bir sürümünün sunulduğu ifade edilmektedir. Güncel taksonominin 1. seviyesine göre, beceriler, bilgi ve yetenekler, ister deneyimsel öğrenme ister resmi eğitim yoluyla kazanılmış olsun, beceriler görevlerin farklı çapraz işlevsel yönlerinin performansında gelişmiş yeterlilikleri temsil etmektedir. Geliştikçe giderek otomatik hale gelseler de, becerileri bağlamsal veya teorik bilgi birikiminin kullanımındaki aşinalıktan pratik olarak ayırmak genellikle zordur. Becerilerin aynı zamanda çeşitli derecelerde doğuştan gelen fiziksel, psikomotor, bilişsel ve duyuşsal yeteneklere de bağlı olabileceği belirtilmektedir. Bu durum, milyonlarca mevcut çalışanın yeni yetenek kazanımları elde etmesi gerekirken, gelecekteki işgücünün henüz mevcut olmayan işlere hazır olması da gerekmektedir⁶. "Hassas" beceriler, "zor" veya "teknik" beceriler kadar önemli olacaktır. Özel sektörün ve kamu sektörünün bu meydan okumayı karşılamak için birlikte çalışması gerekmektedir. Milyonlarca çalışana yeni donanımlar kazandırmak görevi bunaltıcı olabilir. 2016 yılında okula başlayan çocukların yaklaşık üçte ikisinin henüz mevcut olmayan işlere devam edeceği tahmin edilmektedir. Öyleyse, yarının işgücünü, işi ve geliştirmekte olan yüz milyonlarca insanı yeniden eğitmek için aynı anda nasıl hazırlayabiliriz?

İş dünyası liderlerine göre temel dijital beceri boşluğunu ele almanın dört yolu;

Yaşamboyu öğrenmeyi teşvik etmek: Dijital becerileri okulda bilgi işlem teknolojileri paketinde öğretilen beceriler olarak düşünmek kolay olsa da, teknolojik okuryazarlık oldukça önemlidir. İş gücümüzün yarının işleri için gerçekten donanımlı olduğundan emin olmak için, müşteriler, veliler, öğretmenler ve yaşlılar ile öğrenciler ve yeni mezunlar arasında bu becerilerin geniş kapsamlı bir gelişimine ihtiyaç vardır. Teknoloji günlük hayatımızda yaygınlaştıkça, bu becerileri kazandırmanın yeni yollarını da ortaya çıkarmaktadır. Örneğin, Bilgi Teknolojileri: Yarının Becerileri Platformu, küçük işletme sahiplerinden öğretmenlere ve ebeveynlere kadar herkese ücretsiz çevrimiçi veya yüz yüze kurslar sunmaktadır⁷. Teşvik edilmesi gereken sadece dijital beceriler değildir. Araştırmalar, teknolojinin birçok rolü doğrudan değiştirmesine rağmen, aynı zamanda dolaylı etkileri de olduğunu göstermektedir. Matematik, bilgi işlem ve veri analizi talebi arttıkça yaratıcılık, eleştirel düşünme, ikna ve müzakere gibi insan özelliklerine olan ihtiyaç da artacaktır.

Erken başlamak: Beceri gereksinimlerindeki bütünsel değişikliği anlayan işverenler için erken yol almak en önemli konu haline gelmektedir. Personeli uzun vadede geliştirmek ve ihtiyaç duyulan araçlarla donatmak, iş sürekliliğinin sağlanması gereken bir çalışma ortamında daha önemli hale gelmektedir. Bu, mentorluğu ve hassas becerilerin geliştirilmesini destekleyen güçlü kültürlerle ihtiyaç olduğu anlamına gelmektedir. Çoğu rolün ve işin daha az tanımlanması ve daha akıcı olması nedeniyle, sürekli yeniden eğitim ve beceri artırma, personelin ortaya çıktıkça yeni fırsatlardan yararlanmaya hazır olmasını sağlayabilir. İşbaşı eğitimi, geleneksel yollardan daha önemli hale gelebilir. Apple, Google ve IBM de dahil olmak üzere şirketler, istihdam için lisans derecesini şart koşmayı bırakmıştır.

Birden fazla paydaşla güçleri birleştirmek: Kamu ve özel sektör ortakları birlikte çalışmanın çok daha sürdürülebilir ve ölçeklenebilir çözümler üreteceği fikrine odaklanmalıdır.

Kapsayıcılığı teşvik etmek: Bu tür programlar başka bir dijital uçurum olan cinsiyet farkını kapatmaya yardımcı olabilecektir. Dünyadaki hemen hemen her ülkede, erkeklerden daha az sayıda kadın doğrudan bilgi iletişim teknolojileri ile ilgili işlerde çalışmaktadır. Bir Avrupa Komisyonu raporunda kadınların bilgi iletişim teknolojileri ile ilgili bir yükseköğretim kurumuna gitmek, bilgi iletişim teknolojileri ile ilgili bir iş yapmak veya konu ile ilgili girişimcilik faaliyetleri ile erkeklere oranla daha az ilgilendikleri ifade edilmiştir. Dolayısıyla bu kalıplaşmış yaklaşımları kırmak, kadınların bu alanlarda eğitim almalarını teşvik etmek ve

⁶ <https://www1.reskillingrevolution2030.org/skills-taxonomy/index.html> (Erişim tarihi: 14.10.2023)

⁷ <https://www.intel.com/content/www/us/en/corporate-responsibility/social-impact-and-educational-initiatives/future-skills.html> (Erişim tarihi: 14.10.2023)

kadın girişimciliğini yaygınlaştırmak kapsayıcılığı artırarak cinsiyet ayrımını azaltacaktır (Jensen, 2019: 28-42).

OECD'nin ülkelerin geniş bir çoğunluğuna uyguladığı yetişkin becerileri anketi (OIAAC) sonuçları, bilgi iletişim teknolojileri ile ilgili işgücü talebinin arttığını göstermektedir⁸. Frekanslar çoğu ülkede aynı olmakla birlikte kadınların erkeklerden daha az bu alanla ilgili kariyer planladıklarını veya halihazırda kariyere sahip olduklarını göstermektedir (OECD, 2019). Anket sonuçları arasında oldukça ilgi çekici olan bir sonuç, bilgi iletişim teknolojileriyle ilgili çalışanların yetenek sahibi olarak kendilerini ifade etmemelerine rağmen düzenli olarak bu teknolojileri kullandığı ve yeterli bilgi düzeyine sahip olduklarıdır. %40'ın üzerinde çalışan her gün çalışma ortamlarında yazılım kullanmakta ancak kendilerini bu teknolojileri kullanacak düzeyde yeterli yeteneğe sahip görmemektedir (OECD, 2019).

Dünya Ekonomik Forumu Stratejik Zeka Platformu, hazırladığı dönüşüm haritaları aracılığıyla farklı ekonomiler, endüstriler ve küresel konular arasındaki bağlantıların keşfedilmesine ve anlamlandırılmasına yardımcı olmaya çalışmaktadır. Önde gelen üniversiteler ve uluslararası kuruluşlarla birlikte hazırlanan Dönüşüm Haritaları, İklim Değişikliği veya Yapay Zeka gibi konularla ilgili dönüşümsel güçleri keşfetmenin dinamik bir yolu olarak sunulmaktadır⁹. Teknolojik yeniliklerin eğitimi temelden dönüştürmesi ve modern iş için gereken becerileri güncellemesi nedeniyle geleceğe hazır (ve pandemiye dayanıklı) eğitim sistemleri oluşturmak için, 21. yüzyıla uygun müfredatın yanı sıra, yaşam boyu uyum sağlamak ve yeni yetenekler geliştirmek için sağlam bir temel oluşturan geniş çapta erişilebilir eğitimin tutarlı bir şekilde sunulması gerekmektedir. Uzmanlaşmış eğitim özellikle gerçek dünyada talep gören becerilere odaklanmalı ve işveren ihtiyaçları ile mevcut yetenek havuzları arasındaki kopukluğu ele almalıdır. Uyum yeteneğini artırmak için yumuşak beceriler eğitimde daha önemli bir yere sahip olmalıdır. Bu sosyal beceriler erken yaşlarda, temel eğitimde geliştirilmeli ve daha sonra kolejlerde ve üniversitelerde ve ideal olarak da yetişkinlikte yaşam boyu öğrenme yoluyla geliştirilmelidir. Güçlü bir sosyal beceri temeli sağlayan bir eğitim sistemi, sadece gelecekteki işlere daha fazla uyum sağlamak için değil, aynı zamanda genel olarak daha iyi bir yaşam kalitesi için de bir katalizör görevi görebilir. Bununla birlikte, sektörler arasında değişen beceri talebi, müfredatın düzenli olarak güncellenmesini ve uyarlanmasını gerektirecektir - çünkü doğal olarak işgücü piyasalarının gelişimi tarafından bilgilendirilirler. Müfredat güncellemeleri, büyük ve seyrek revizyonlarla ilişkili aşırı kesinti ve uygulama zaman gecikmesinden kaçınmak için sistemlere aşamalı olarak dahil edilmelidir. Tek bir kuruluş bu sosyal becerileri tek başına ve kesinlikle bir kişinin yaşamı boyunca sağlayamaz - bu nedenle yeterli öğrenme sistemlerinin oluşturulması hem kamu hem de özel kuruluşlardan en azından belirli miktarda girdi gerektirir. Genel olarak, müfredat tasarlanırken hükümet, işletmeler ve sivil toplum kuruluşlarının görüşlerinin bir araya getirilmesine daha fazla önem verilmelidir.

Teknik ve mesleki eğitim, eğitim sistemleri tarafından genellikle haksız yere ihmal edilmektedir

İşverenler uzun zamandır talep edilen beceriler ile çalışanların sahip olduğu beceriler arasındaki uçurumun giderek büyüdüğü konusunda uyarıda bulunurken, hükümetler de ülkelerin küresel olarak rekabetçi olabilmeleri için daha fazla teknik yeteneğin geliştirilmesi gerektiğinin altını çiziyor. Deloitte tarafından yayınlanan bir raporda, 2018-2028 yılları arasında sadece imalat sektöründe 2,4 milyon pozisyonun doldurulamayacağı ve bunun potansiyel ekonomik etkisinin 2,5 trilyon dolar olacağı tahmin edilmektedir. Eğitim ve öğretim sistemlerinde yeterli değişiklikler yapılmadığı takdirde, bu boşluk daha da kötüleşecektir. Özellikle gelişmekte olan teknoloji alanlarında beceri gereksinimleri hızlanarak değiştiğinden, bu açığın kapatılması daha da karmaşık hale gelecektir. Bu durum, kamu ve özel sektör arasında daha fazla işbirliği yapılmasını gerektirmektedir. Özellikle de politika yapımcıların, politikacıların ve eğitim kurumlarının hedef ve istekleri ile girişimci ve yatırımcıların hedef ve isteklerini daha iyi dengelemek için daha fazla şey yapılması gerekmektedir. Bazen birbirinden farklı olan bu çıkarlar arasındaki bağlantıların ve bunların insanlara, çevreye ve daha geniş ekonomilere daha

⁸ Anketin uygulandığı ülkeler, Hollanda, İrlanda, Avustralya, Kanada, Almanya, Norveç, Japonya, Danimarka, ABD, Avusturya, İsveç, Çekya, İspanya, Fransa, İrlanda, Estonya, Finlandiya, Slovak Cumhuriyeti, İtalya, Polonya'dır.

⁹ <https://intelligence.weforum.org/> (Erişim Tarihi: 01.10.2023)

sağlıklı ve tamamlayıcı şekillerde hizmet etmek için birleştirilebileceği yolların daha iyi anlaşılmasına ihtiyaç vardır.

2019 yılında Almanya, hükümetin, sanayinin ve sendikaların çıkarlarını dikkate alan daha bütüncül bir kültüre dayanan ve algoritmik eşleştirme, finansman ve yetkinliklerin görselleştirilmesini kullanan ulusal bir sürekli eğitim stratejisini uygulamaya koymuştur. Doğru ve zamanında kariyer rehberliği, gençlerin gerçek işgücü piyasası verilerine ve talebe dayalı olarak gerçek seçeneklerini anlamalarını sağlayarak okul yıllarından istihdama başarılı bir şekilde geçmelerine yardımcı olabilir. Proaktif kariyer rehberliği, gençleri belirli meslekleri seçmekten alıkoyan toplumsal cinsiyet kalıp yargılarının ve sosyo-ekonomik fırsat eşitsizliklerinin aşılmasına da yardımcı olabilir. Genel olarak, teknik ve mesleki eğitimden yeterince faydalanılmamakta ve genellikle eğitim sistemleri tarafından ikinci en iyi seçenek olarak haksız bir şekilde ihmal edilmektedir. Bu tür eğitim ve öğretim, gelecekteki işgücü piyasalarında gerçek anlamda kalıcı güce sahip olacak işler için gereken becerilerin çoğunu sağlayarak ekonomik büyümenin önemli bir itici gücü olabilir. Teknik yeterlilikler en iyi şekilde işverenler ve sektör grupları arasındaki işbirliği ile tasarlanabilir ve karşılıklı olarak üzerinde mutabık kalınan standartlar setine dayalı olarak geliştirilmelerine özellikle dikkat edilmelidir.

Tek tek ülkelerin birincil ticaret ortaklarını ve en büyük ihracatlarını belirleyerek küresel ekonominin nasıl işlediği hakkında çok şey öğrenmek mümkündür. Bu Dönüşüm Haritası, Ekonomik Karmaşıklık Gözlemevi'nden (2021) elde edilen en güncel verileri kullanarak Türkiye hakkında ilgili bilgileri sunmaktadır. Türkiye'nin en çok ihraç ettiği ürünler, haritanın iç halkasında kilit konular olarak görünmekte ve bu konular hem bu ürünler için en çok ithalat yapan ülkelere hem de dış halkadaki ilgili konulara bağlanmaktadır.

Ticaret odaklı bu haritaların her biri, OECD tarafından tanımlanan daha "karmaşık", bilgi yoğun ekonomiler için yedi kadar ihracat kategorisi ve daha az karmaşık ekonomiler için dört kadar az ihracat kategorisi içermektedir¹⁰.

Anahtar konular oldukça dikkat çekicidir. Tüm dünyanın, gelişmiş ülkelerin, gelişmekte olan ülkelerin ve gelişmemiş ülkelerin anahtar konularına bakıldığında yukarıda bahsedilen anahtar konular ile ilişkili konuların önem arz ettiği görülmüştür. Ancak Türkiye için durum değerlendirildiğinde Türkiye için Dünya Ekonomik Forumu Stratejik Zeka Platformu'nun belirlediği kilit konular,

- Para politikası
- Güçlü politikacılar
- Bölgesel rol
- Kamu harcamaları ve işsizlik
- Teknoloji yatırımları
- Türkiye ve Avrupa Birliği
- Değişken iş döngüsü ve kalkınmadır.

Türkiye için alt konular yolsuzluk, Rusya, ABD, göç, küresel riskler, uluslararası güvenlik, insan hakları, adalet ve hukuk gibi dünyadan farklılaşan konulardan oluşmaktadır. En ilgi çekici nokta ise eğitim konusunun hiçbir ana anahtar konularda veya alt kilit konularda yer almamasıdır.

Bu noktada eğitim konusunda belirlenen yol haritalarının, eylemlerin, strateji ve politikaların aslında ana konulardan biri olmadığı ortaya çıkmaktadır. Bu kaygı verici bir durumdur. Bu çalışmanın literatüre sağlayacağı katkıdan öte ortak akıl ile hazırlanması planlanan politika raporlarının büyük önem taşıdığı düşünülmektedir.

OECD'nin 2012 yılında "Yaratıcı Öğrenme Çevresi Projesi" kapsamında dünya genelinde okullar incelenerek iyi uygulamalar tespit edilerek bu kurumların tanıtılması amacıyla çalışma başlatılmıştır. Çalışma kapsamında, kritik düşünmeyi destekleyen çalışmalar yapan eğitim kurumları, paydaşlarıyla network kurarak bilgi ortaklığı kuran kurumlar, sosyal düşünme becerisini güçlendirmeye çalışan kurumlar, duygusal zekayı destekleyen kurumlarla karşılaşılmıştır. Ön plana çıkan okulların tümünün hemfikir olduğu konular ise, problem çözme becerisi, işbirliği, takım çalışması ve iletişim becerisinin

¹⁰<https://intelligence.weforum.org/topics/a1Gb0000000LOYzEAO/key-issues/a1G680000002qQsEAI> (Erişim tarihi: 01.10.2023)

artırılması konusudur. Temel öğrenme süreci de proje bazlı olarak kurgulanmaktadır (OECD, 2012). UNESCO, eğitimde sürdürülebilirliği, yaratıcı problem çözme becerilerine, bilimsel ve sosyal okuryazarlığa, sorumlu bireysel ve işbirlikçi eylemlerde bulunma taahhüdüne sahip, bilgili ve katılımcı bir vatandaşa ulaşmayı hedefleyen yaşam boyu süren bir öğrenme süreci olarak tanımlamıştır. Bu tanımla yukarıda bahsedilen nitelikler teyit edilmektedir.

Dijital altyapı ile desteklenerek bu yeteneklerin öğrencilere kazandırılması büyük önem taşımaktadır. Dünyadaki hızlı değişime adaptasyonun sağlanabilmesi için ele alınması gereken bir husustur. Bu süreç entegre öğrenme olarak da ifade edilmektedir. Güney Kore ve Singapur'un sıklıkla iyi uygulama örneği olarak verilen eğitim uygulamaları da entegre öğrenme süreci olarak anılmaktadır. Güney Kore ve Singapur örneklerinde, öncelikle düşünme ve problem çözme becerilerinin geliştirilmesi hedeflenerek ardından müfredatlar ve sınav uygulamalarında güncellemeler yapılmıştır. İletişim, işbirliği ve bilgi teknolojilerine yönelik yeteneklerin geliştirilmesine bu adımın ardından başlanmıştır. Tüm bu uygulamalar, yerel kültürel değerler, kültürlerarası iletişim, küresel farkındalık yaratılması faaliyetleri ile eşzamanlı olarak yürütülmektedir. Uzakdoğu felsefesinde de varolan kültürel değerlere sahip çıkma ve eğitimin ve eğitmenin kutsallığı tüm süreçlere yansıtılarak duygusal zekayı ve problem çözme becerisini ön planda tutan öğrenme modelleri geliştirilmiştir.

Dünyadaki iyi uygulama örneklerinin tüm dünyada ve Türkiye'de uzun yıllardır ortaöğretim, önlisans, lisans ve lisansüstü düzeyde yürütülen muhasebe eğitimi için uygulamalar geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Muhasebe eğitimi alanların çağa ayak uydurabilmeleri için geleneksel eğitim öğretim modellerinin dönüştürülmesi gerektiği yıllardır literatürde tartışılmaktadır. Bunun yanı sıra eğitime eşit erişim imkanı sağlayan e-öğrenme ortamlarının sağlanması, uluslararası düzenlemelere adaptasyonun sağlanabilmesi adına müfredatların uluslararası harmonizasyonunun sağlanması gerektiği, kuşak farkının getirdiği eğitici ve öğrenci arasındaki iletişim eksikliklerinin giderilmesi büyük önem arz etmektedir. Dijitalleşme süreci bu gereklilikleri daha da önemli hale getirmektedir. Tüm bu konular ışığında çalışma kapsamında muhasebe eğitimine ve muhasebe mesleğine yönelik olarak geleneksel muhasebe eğitimini destekleyici bir uygulama önerisi hazırlanmıştır.

4. Geleneksel Muhasebe Eğitimi Destekleyici Uygulama Önerisi

Eğitim sürdürülebilir kalkınma için en güçlü ve denenmiş araçların başında gelmektedir. Dolayısıyla, eğitim sistemlerinde yapılacak iyileştirmelerin toplumsal açıdan katma değeri oldukça yüksektir. Bu çalışma kapsamında dünyanın içinde bulunduğu koşulları en çok etkileyen olgular ortaya konulmaya çalışılmış, gelecekte dünyayı bekleyen ve değişimi hızlandıran olgular tartışılmıştır. Türkiye'de ve dünyada yaşanan güncel gelişmeleri takip eden, kendini güncellemeyi başarmış ve çağın gereklerine ayak uyduran modeller geliştiren yükseköğretim kurumlarının başarılı uygulamalarının iyi uygulama örnekleri olarak bilgi ve tecrübelerini henüz bu aşamaya gelememiş diğer yükseköğretim kurumlarıyla paylaşması, bilgi ortaklıklarının kurulması topyekün kalkınmanın sağlanabilmesi adına büyük önem taşımaktadır. Bu çalışma aracılığıyla ulaşılması amaçlanan hedefler herkes için kapsayıcı ve nitelikli eğitimin sağlanması amacıyla erişilebilir ve güncellenebilir dokümanların, dijital bilgi bankalarının ve mobil uygulamaların oluşturularak geleneksel muhasebe eğitiminin çağa ayak uydurabilmesinin sağlanması amacıyla tecrübe alışverişinin yaygınlaştırılabilmesidir. Ayrıca, uygun maliyetli mesleki eğitime eşit erişim sağlanabilmesi, toplumsal cinsiyet ve varlık eşitsizliklerinin ortadan kaldırılmasına destek veren, nitelikli yükseköğretime herkesin erişmesini kolaylaştırıcı uygulamaların yaygınlaştırılabilmesi birincil önceliktir. İş dünyasının sahip olduğu bilgi ve tecrübenin e-mentörlük aracılığıyla yükseköğretim kurumlarında paylaşımına açılması teorisinin yanında uygulamaya ilişkin donanımın da artırılmasına katkı sağlayacaktır. Sosyal etki ve yaygınlaştırma faaliyetleri ile iş dünyasının sahip olduğu potansiyel, yükseköğretim kurumlarına aktarıldığında, meslek mensupları ve akademisyenler ortak olarak yürütecekleri online vaka analizi çalışmaları, yükseköğretim öğrencilerinin iş dünyasına girişten önce farklı bakış açıları kazanabilmelerine, sorun çözme becerilerinin geliştirilmesine katkı sağlayacaktır. Dünyada internet erişimine sahip olmayan 4 milyardan fazla insan bulunmaktadır. Ayrıca bunların %90'ı gelişmekte olan ülkelerdedir. Bilgi ve birikime eşit erişimi sağlamanın yanı sıra yenilik ve girişimciliği geliştirme açısından, dijital eşitsizliği gidermek kritik önem taşımaktadır.

Teknolojik yenilik, temelde eğitimi dönüştürmekte ve çağdaş işyeri için gerekli becerileri güncellemektedir. Geleceğe hazır eğitim sistemleri oluşturmak için uygun müfredatların tasarlanması gerekmektedir. Bunun yanı sıra, yeni yeteneklerin geliştirilmesi için sağlam bir temel oluşturan, herkes için temel eğitimin tutarlı bir şekilde sunulması büyük önem taşımaktadır. Uzmanlık eğitimi, talep edilen becerileri sağlamalı ve işveren ihtiyaçları ile mevcut eğitim arasındaki bağlantıyı sağlamalıdır.

Küreselleşme ile artan sermaye hareketleri muhasebe ve finans alanında tüm dünyada standart uygulamaların gerekliliğini ortaya koyarken, muhasebe ve finans alanında yaşanan skandallar, sermaye piyasalarında güvenin yeniden inşasını gerekli hale getirmiştir. Tüm bu gereklilikler ışığında ortaya çıkan muhasebe standartları günümüzde pek çok ülkede kullanılmaktadır. Bunun yanı sıra muhasebe eğitiminde de küresel eğitim standartlarının geliştirilmesi ve verilen muhasebe eğitiminin de küresel düzeyde bu standartlar çerçevesinde yapılması bir gereklilik haline gelmiştir (Yücel ve Adiloğlu, 2019: 47-60). Bu amaçla oluşturulan Uluslararası Muhasebe Eğitim Standartları (UMESI) çeşitli konularda muhasebe eğitiminde standartlar geliştirmiştir. Bu bağlamda muhasebe ve finans alanında lisans ve lisansüstü düzeyde verilen eğitimlere ilişkin ders içeriklerini ve uygulamaları uluslararası standartlara uygun hale getirmeyi başarmış, eğitim müfredatları gelişen ve değişen şartlar içerisinde güncelleyebilen kurumların bu konuda önderlik ederek yaygın etkiyi artırıcı faaliyetlerde bulunması büyük önem taşımaktadır.

Son günlerde sıklıkla gündeme gelen bölüm adlarının ve programların aynılaştırılması, ortak isim belirlenmesi uygulamasının ötesinde tektipleştirmeden ziyade yıllar boyunca kurum kimliği oluşturmayı başarmış kurumların iyi uygulama örneklerinin ön plana çıkarılması yükseköğretim için daha büyük katkı sağlayacaktır.

Aşağıda geleneksel muhasebe eğitiminin etkinliğini ve verimliliğini artırması amacıyla planlanmış, iyi uygulama örnekleri ve bilgi ortaklıklarıyla daha etkin hale getirilmesi planlanan destekleyici bir uygulama önerisi verilmektedir.

Tablo 5. Destekleyici Uygulama Önerisi ve Ulaşılması Hedeflenen Sonuçlar

	GELENEKSEL YAKLAŞIM	DESTEKLEYİCİ ÖNERİLER	SONUÇLAR
1	Yüzyüze eğitim ve öğrenciye konu anlatımı sonrası uygulama yaptırılması	Tersyüz edilmiş öğrenme modeli ve Tutor desteği	Eğitimde verimlilik artışı ve esneklik
2	Heterojen bir sınıf	Yetenek testleri sonucu yönlendirilmiş ortak beceriye yakın öğrencilerden oluşan sınıflar, ilgi ve yetenekler doğrultusunda muhasebe seçmeli derslerine yönlendirme	Takım çalışması yapabilen sınıfların oluşturulması, vaka çalışmaları ile sorun çözme ve analitik düşünme becerilerinin geliştirilmesi
3	Basılı ders materyalleri	Online erişim imkanı veren e-öğrenme portalları, dijital okuryazarlık becerilerinin geliştirilmesi için uygulamalar hazırlanması	Nitelikli eğitime erişim imkanı, dijital beceri artışı
4	Akademisyenler tarafından yürütülen dersler	E-mentörlük aracılığıyla uzmanların, iş dünyası temsilcilerinin ve meslek mensuplarının iş tecrübelerinden faydalanma imkanı	Teorinin pratikle bir arada sunulabilmesi imkanının yaygınlaştırılması, iş bulma olanaklarına yönelik olarak diyalogların kurulması
5	Alan bilgisini ölçen soru tipleri	Güncel gelişmelere yönelik müfredat, sosyal zeka, duygusal zeka, sorun çözme becerisi ve kişilik özelliklerini ölçen soru tiplerinin geliştirilmesi	Doğru işe doğru insan yönlendirebilme
6	Yükseköğretim diploması	Sertifikasyon, bireysel akreditasyon	Nitelikli İşgücü

Tablo 5’de geleneksel uygulamalara entegre edilerek eğitimde verimliliği, etkinliği ve çağa uyumu kolaylaştıracağı düşünülen uygulamalara yer verilmektedir. Yatay öncelikler olarak tasarlanmış bu uygulama desteği önerisinin uygulanabilir hale getirilebilmesi için belirlenen dikey öncelikler, üniversitelerimizdeki iyi uygulama örneklerinin paylaşılması amacıyla ortak platformların oluşturulması, bilgi ortaklıklarının kurulması, üniversitelerinde iyi uygulama örneğine sahip üniversitelerin, kardeş üniversite uygulaması ile yeni kurulan üniversitelere destek vermesi, üniversitelerin kurum kültürleriyle uyumlu olarak akademik çalışmalarına devam etmelerinin yanında müfredatlarda harmonizasyonun desteklenmesi ve politika raporlarının oluşturularak ortak platformlarda üniversiteler arasında görüşe açılarak karar vericilere ulaştırılmasıdır.

5. Değerlendirme

Giderek daha da sanal hale gelen bir dünyada, teknolojinin aracılık ettiği yüzyüze etkileşimler hiç olmadığı kadar önemli bir hale gelmiştir. Kamusal alanların, parkların, kütüphanelerin ve erişilebilir tüm ortak alanların bu etkileşimde büyük önemi bulunmaktadır. Sanat ve kültür, toplumu daha iyi anlamak, farkındalığı artırmak ve toleransı artırmak için gereklidir. İşbirliği, farklı kültürel değerler ve bakış açıları dünyayı daha renkli hale getirdiği için bunların korunması geleceğin garantisi olacaktır. Dijitalle bağlantıyı kesebilmek çok önemli bir beceri olabileceği gibi gelecekte detoks alanları aracılığıyla bireylerin fiziksel ve kültürel olarak bağlantı kurabilmelerinin sağlanması gerekmektedir.

Yeni nesil sıklıkla teknolojiyi kullanabilen bir nesil olarak ifade edilmektedir. Yeni neslin teknoloji kullanan bir nesil olması dijitalleşme sürecinde artı bir değer olarak öne sürülmektedir. Ancak yapılan çalışmalar Türkiye’de dijitalleşme becerisinin düşük olduğu yönünde sonuca ulaşmıştır¹¹.

Muhasebe eğitiminin yüzyüze eğitim yöntemiyle yürütülmesi büyük önem taşımaktadır. Meslek mensuplarının taşınması gereken niteliklerin birçoğu yüzyüze etkileşimle kazanılabilecek niteliklerdir. Yapay zekanın her alanda tartışıldığı günümüzde zihnin öğrenme, öğrenilenden yararlanabilme, yeni durumlara uyabilme ve yeni çözüm yolları bulabilme yeteneği olarak tanımlanan zekayı geliştirmeye yönelik hedeflerin belirlenmesi her tür dönüşüme adaptasyon sağlayabilecek bireylerin ve meslek mensuplarının yetişmesini kolaylaştıracaktır.

İnsanları rahat ve doğru biçimde anlama ve anlaşma, insanlarla doğru etkileşim kurma yeteneği olarak tanımlanan sosyal zekaya sahip bireylerin dünyada yaşanan dönüşüme ayak uydurma hızları yüksek olacağı için dijitalleşmenin yanısıra eğitim kapsamında farklı zeka türlerini hedef alan eğitim modellerinin geliştirilmesi, eğitim araç, gereç ve yöntemlerin belirlenmesi, müfredatların yeniden yapılandırılması büyük önem taşımaktadır.

Eğitime eşit erişim imkanı tanıyan e-öğrenme portallarının geliştirilmesi, sanal eğitim dokümanlarının hazırlanmasının muhasebe eğitimine artı değer yaratacağı düşünülmektedir. Yükseköğretim Kurumunun öngördüğü diploma dışı sertifikalandırmaların yaygınlaştırılması konusunda muhasebe eğitimi düzeyinde e-mentörlük imkanlarının sağlanması katkı sağlayacaktır.

Literatürde muhasebe eğitimi ile ilgili olarak yapılan çalışmalar sonucu ulaşılan bulguların, kongre, sempozyum, çalıştay ve konferansların sonucunda elde edilen bilgi ve tecrübelerinin politika raporları hazırlanarak paydaşlara ve karar vericilere ulaştırılması yaygın etki açısından büyük önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Biedermann, D., Kalbfell, L., Schneider, J., & Drachsler, H. (2019). Stakeholder attitudes towards digitalization in higher education institutions. In: DELFI 2019. Ed. by Niels Pinkwart and Johannes Konert. Bonn: Gesellschaft für Informatik e.V., 57–66. DOI: 10.18420/delfi2019_332.
- Erturan, İ. E., & Emre, E. (2018). Muhasebe Mesleğinde Dijitalleşme: Endüstri 4.0 Etkisi. *Journal of Academic Social Research*, 185-197.

¹¹ <https://www.tubisad.org.tr/tr/images/pdf/DDE-2022-Raporu-Final.pdf> (Erişim Tarihi: 01.10.2023)

- Evstafyeva, E., Kislaya, I., & Kruchanova, I. (2019). Advanced accounting perspectives in the light of leading economic digitalisation processes. In *4th International Conference on Social, Business, and Academic Leadership (ICSBAL 2019)*, 146-152.
- <https://www.brookings.edu/research/what-jobs-are-affected-by-ai-better-paid-better-educated-workers-face-the-most-exposure/> (Erişim Tarihi: 10.10.2023)
- <https://www.aei.org/pethokoukis/carl-benedikt-frey-on-the-technology-trap/> (Erişim Tarihi: 10.10.2023)
- <https://lensa.com/insights/top-skills-to-list-on-your-resume/> (Erişim Tarihi: 01.10.2023)
- <https://www1.reskillingrevolution2030.org/skills-taxonomy/index.html> (Erişim Tarihi: 14.10.2023)
- <https://www.intel.com/content/www/us/en/corporate-responsibility/social-impact-and-educational-initiatives/future-skills.html> (Erişim Tarihi: 14.10.2023)
- <https://intelligence.weforum.org/> (Erişim Tarihi: 01.10.2023)
- <https://intelligence.weforum.org/topics/a1G6000000LOyZEAO/key-issues/a1G680000002qQsEAI> (Erişim Tarihi: 01.10.2023)
- Jensen, T. (2019). Higher education in the digital era. The current state of transformation around the world. *International Association of Universities*, 28-42.
- Kondakov, V. L., Kopeikina, E. N., Voloshina, I. G., & Usatov, A. N. (2019). Main directions digitalization in the higher education in the world and Russia (based on the example of physical culture and sports). *Universal Journal of Educational Research*, 7(10B), 47- 52.
- Kowang, T. O., Bakry, M. F., Hee, O. C., Fei, G. C., Yew, L. K., Saadon, M. S. I., & Long, C. S. (2020). Industry 4.0 Competencies among Lecturers of Higher Learning Institution in Malaysia. *International Journal of Evaluation and Research in Education*, 9(2), 303- 310.
- Parida, V., Sjödin, D., & Reim, W. (2019). Reviewing literature on digitalization, business model innovation, and sustainable industry: Past achievements and future promises. *Sustainability*, 11(2), 391.
- Schwab, K., & Sala-i-Martin, X. (2016). The global competitiveness report 2013–2014: Full data edition. World Economic Forum.
- Şeker, S. E. (2014). Ağ etkisi, moore yasası ve dijitalleşmenin yenilik ile ilişkisi (Relation between innovation and network effect, moore law and digitalization). *YBS Ansikopedi*, 1(1), 8-12.
- Kurnaz, E., Tekbaş, İ., Bozdoğan, T., & Çetin, Ö. O. (2020). Dijitalleşmeyle Birlikte Muhasebe Eğitiminin Muhasebe Meslek Mensupları Açısından Değerlendirilmesi. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 22, 81-96.
- OECD (2019). Skills For A Dijital World, OECD Dijital Economy Paper no: 250.
- Onbirinci Kalkınma Planı (2019-2023).
- https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2022/07/On_Birinci_Kalkinma_Plani-2019-2023.pdf (Erişim Tarihi: 01.10.2023)
- Thoring, A., Rudolph, D., & Vogl, R. (2018). The digital transformation of teaching in higher education from an academic's point of view: An explorative study. In *Learning and Collaboration Technologies. Design, Development and Technological Innovation: 5th International Conference, LCT 2018, Held as Part of HCI International 2018, Las Vegas, NV, USA, July 15-20, 2018, Proceedings, Part I 5*, 294-309. Springer International Publishing.
- Türker, M. (2018). Dijitalleşme Sürecinde Küresel Muhasebe Mesleğinin Yeniden Şekillenmesine Bakış. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi*, 20(1), 202-235.

- Türkiye'nin Dijital Dönüşüm Endeksi (2022). <https://www.tubisad.org.tr/tr/images/pdf/DDE-2022-Raporu-Final.pdf> (Erişim Tarihi: 01.10.2023).
- Uğur, N.G. (2020). Digitalization in higher education: A qualitative approach. *International Journal of Technology in Education and Science (IJTES)*, 4(1), 18-25.
- World Economic Forum, Future of Jobs Report 2023 Insight Report May 2023. https://www3.weforum.org/docs/WEF_Future_of_Jobs_2023.pdf (Erişim Tarihi: 01.10.2023)
- Yardımcıoğlu, M., Karahan, M., & Yörük, A. (2019). Dijitalleşme ışığında muhasebe mesleğinin geleceği. *Muhasebe Enstitüsü Dergisi - Journal of Accounting Institute*, 61, 35-46. <https://doi.org/10.26650/MED.2019542847>
- Yoo, Y. (2010), Digitalization and Innovation, IIR Working Paper, Institute of Innovation Research Hitotsubashi University, Tokyo, Japan.
- Yücel, G., & Adiloğlu, B. (2019). Dijitalleşme-Yapay Zekâ ve Muhasebe Beklentiler. *Muhasebe ve Finans Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 17, 47-60.
- Yükseköğretim Kurulu. (2019). Geleceğin Meslekleri Projesi Raporu.

Research Article**Geleceğin İşleri ve Meslekleri Perspektifinden Muhasebe Eğitiminin Değerlendirilmesi***Evaluation of Accounting Education From The Future Works and Professional Perspective*

<p>Beyhan MARŞAP Prof. Dr., Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü beyhan.marsap@hbv.edu.tr https://orcid.org/0000-0003-2139-7169</p>	<p>Bilge Leyli DEMİREL Prof Dr., Yalova Üniversitesi İktisadi İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası Ticaret ve Finansman Bölümü bilgeleyli@yalova.edu.tr https://orcid.org/0000-0002-8807-4631</p>	<p>Ayşenur ALTINAY Doç. Dr., Uşak Üniversitesi Sivil Havacılık Meslek Yüksekokulu Ulaştırma İşletmeciliği Programı aysenur.altinay@usak.edu.tr https://orcid.org/0000-0001-6963-2346</p>
---	---	--

Extensive Summary

Developments in information and communication technologies, digital transformation and the emergence of many new areas of innovation have led to a debate on the education carried out in higher education systems. This discussion is addressed under the concept of "Professions of the Future". For this purpose, the study examines the goals of the Higher Education Council's "Professions of the Future Project" for the Turkish higher education system, its strategic road map and its interaction with international plans, and specifically its reflections on accounting education. Content analysis, one of the qualitative research techniques, was preferred as the method of the study. In the research, environmental data and data on the processes carried out were collected through the examination of documents. In the World Economic Forum 2023 "Future of Jobs Report", it is stated that, based on the last 3 years, health, economy, geopolitical problems, social and environmental pressures have been seen all over the world and all these developments have deeply affected and will continue to affect the labor market. Despite all economic uncertainty, rising inflation, unemployment and fluctuations in labor markets, the report emphasizes the importance of adapting to change and digital transformation. The fact that the current core competence and change reports of the 45 countries included in the assessment and the section on Turkey are almost identical is an important detail that the report reveals on behalf of Turkey. The expectation that there will be more DEI (equality, diversity, inclusion) programs for Turkey compared to other countries is also an important issue emphasized in the report. Therefore, how education, business, governments and the social sphere will be affected by this major transformation needs to be addressed comprehensively. Academic studies in this field suggest that the three areas most affected by automation technologies are globalization, digitalization and a broad decentralization of the economy. Digitalization brings about different processes, different practices and different competitive environments in a world without equality in its preconditions. At the forefront of these is the issue of how professions will be affected. Because it is generally accepted that the possibility of unemployment is one of the main points where the digitalization process can negatively affect human life. One of the Sustainable Development Goals is the eradication of poverty. Poverty has many dimensions, but its causes include unemployment, social exclusion and the high vulnerability of certain populations to disasters, diseases and other phenomena that prevent them from being productive. Rising inequality negatively affects economic growth and undermines social cohesion, increases political and social tensions and in some cases triggers instability and conflicts. It is therefore crucial to carefully address

every micro and macro issue that has the potential to increase unemployment. It is of great importance that accounting education is conducted through face-to-face education. Many of the qualifications that professional members should have are qualifications that can be gained through face-to-face interaction. In today's world where artificial intelligence is being discussed in every field, setting goals to improve intelligence, which is defined as the ability of the mind to learn, utilize what has been learned, adapt to new situations and find new solutions, will facilitate the training of individuals and professionals who can adapt to all kinds of transformation. Since individuals with social intelligence, which is defined as the ability to understand and deal with people comfortably and correctly, and the ability to interact with people correctly, will be able to keep up with the transformation in the world, it is of great importance to develop educational models targeting different types of intelligence, to determine educational tools, equipment and methods, and to restructure curricula within the scope of education as well as digitalization.